

*До спеціалізованої вченої ради
ДФ 41.081.2023
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова*

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата юридичних наук,
доцента Клейменової Світлани Миколаївни
на дисертацію Василевської Надії Станіславівни
на тему:**

**«Цивільно-правове регулювання страхових відносин у сфері надання
медичних послуг»,
подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань
08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дослідження. Дисертаційна робота Василевської Надії Станіславівни присвячена дослідженню цивільно-правового регулювання страхових відносин у сфері надання медичних послуг, представляє собою вагомий внесок у розвиток наукового підходу до проблеми, що має велике значення в сучасних умовах розвитку системи охорони здоров'я та правового регулювання страхового ринку. Медичне страхування стає важливою складовою системи охорони здоров'я, а проблеми, пов'язані з його правовим регулюванням, потребують невідкладного вирішення. Однак відсутність чіткого регулювання страхових відносин поруч з невизначеністю медичного страхування в правовому полі, створюють перепони до побудови ідеальної та ефективної системи охорони здоров'я. Тому після вступу в дію медичної реформи, в якій питання медичного страхування не розглядається, доцільно розглянути всі можливі системи медичного страхування, врахувавши досвід зарубіжних країн, проаналізувати всі законопроекти, які розроблялися з метою доцільності впровадження медичного страхування в Україні. Також в рамках реформування медичної сфери питання забезпечення медичною

допомогою та доступними медичними послугами громадян є одними з найбільш актуальних і обговорюваних. Важливість медичного забезпечення полягає у відповідальності держави перед громадянами, оскільки здоров'я нації є базовою умовою розвитку країни і соціального благополуччя суспільства. В умовах ринкових відносин медичне страхування є найважливішою складовою частиною системи охорони здоров'я, покликаної усувати або пом'якшувати вплив ряду непередбачених обставин, які виникають в житті людини і негативно відбиваються на його здоров'я, шляхом повного або часткового відшкодування понесених витрат.

Отже, вищезазначене свідчить про актуальність дисертаційного дослідження Василевської Надії Станіславівни на тему «Цивільно-правове регулювання страхових відносин у сфері надання медичних послуг», метою якого є розробка теоретичних положень, які відображають особливості цивільно-правового регулювання страхових відносин у сфері надання медичних послуг, а також формування висновків та пропозицій з удосконалення цивільно-правового регулювання страхових відносин у сфері надання медичних послуг.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості застосування висновків, пропозицій та рекомендацій у законотворчій, правозастосовній діяльності та науці. Аргументовані висновки можуть бути використані в:

- науково-дослідній діяльності – для подальшого дослідження проблем цивільно-правового регулювання страхових відносин при наданні медичних послуг;
- правотворчій діяльності – для вдосконалення норм чинного законодавства України, що регулюють суспільні відносини, пов'язані з медичним страхуванням;
- правозастосовній діяльності – під час вирішення спорів, які виникають під час реалізації прав та обов'язків учасниками медичного страхування;

– навчальному процесі – для розробки курсів навчальних дисциплін «Цивільне право України», «Страхове право», «Медичне право», для підготовки методичних рекомендацій, навчальних посібників та довідників з відповідних дисциплін.

Практична та наукова актуальність проведеного Василевською Надією Станіславівною дослідження підтверджується також зв'язком роботи з науковими програмами кафедри цивільно-правових дисциплін економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова за темами: «Приватноправове регулювання суспільних відносин: традиції, сучасність, перспективи» (державний реєстраційний номер 0113U002740); «Забезпечення прав і законних інтересів учасників правовідносин, що виникають у сфері приватного права: проблеми теорії та практики» (державний реєстраційний номер 0118U004432); «Приватно-правове регулювання суспільних відносин в Україні: проблеми теорії та практики» (державний реєстраційний номер 0123U102606).

Ступінь обґрунтованості положень і висновків дослідження.

Дисертаційна робота Василевської Н. С. характеризується належним теоретичним рівнем і являє собою оригінальну науково-дослідну працю, в якій отримано нові наукові результати, що становлять відповідний інтерес для правової науки та практики.

Сформульовані дисертанткою наукові положення, висновки і рекомендації є достовірними, належним чином аргументовані в ході всебічного аналізу наукових досліджень, які присвячені проблемам доступного та якісного медичного забезпечення. Автор дисертації детально розглядає цивільно-правові аспекти страхових відносин у сфері медичного обслуговування, систематизуючи та аналізуючи законодавчий базис, який регулює цю сферу. Висвітлення ключових понять, таких як медична послуга, медичне страхування, страховий випадок, страховий інтерес, договір добровільного медичного страхування надає змогу чітко визначити та

розуміти особливості правового статусу учасників відносин у цій галузі медичного страхування.

Автор обґрунтовано висвітлює проблеми та прогалини у діючому законодавстві та вказує на можливі шляхи його удосконалення.

Однією з головних переваг дисертації є те, що вона не обмежується лише теоретичним аналізом. Автор проводить дослідження практичного застосування норм, діючих у цій сфері, наприклад досліджує право на обов'язкове страхування медичних працівників закріплене у центральному нормативному акті у галузі охорони здоров'я, відповідно до ст. 77 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

Слід зазначити, що автор розглядає історичний розвиток медичного страхування, що дозволяє отримати глибше розуміння формування та еволюції цього правового інституту. Розкриття різних етапів розвитку дає змогу визначити та зрозуміти ключові моменти, які вплинули на формування сучасної системи правового регулювання медичного страхування.

Додатково, автор звертає увагу на важливий аспект – розмежування «медичної послуги» та «медичної допомоги». Це питання стає вкрай актуальним у сучасних умовах швидкого розвитку медичної технології та змін у системі охорони здоров'я, пов'язаних з Реформою. Адекватне розмежування цих понять є важливим для уникнення непорозумінь та правових конфліктів у цій сфері.

Окремо слід відзначити дослідження правового регулювання обов'язкового державного страхування та аналіз договору добровільного медичного страхування. Автор глибоко проаналізував правові норми та практику їх застосування, надаючи чіткі та обґрунтовані висновки.

Цікавою темою є страхування відповідальності медичних працівників. Автор розглядає цей аспект з точки зору захисту як прав пацієнтів на отримання медичної допомоги належної якості та доступності медичних послуг, так і захист інтересів медичних працівників, що важливо для створення збалансованої системи страхування.

Висновки роботи є ґрунтовними та логічними. Кожна з тез має необхідні посилання і змістовно пов'язана з іншими положеннями, які мають нормативне та наукове підтвердження. В цілому, положення які виносяться на захист, можна вважати обґрунтованими та логічно-послідовними.

Оформлення дисертації відповідає затвердженим вимогам до оформлення дисертації відповідно наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами внесеними згідно наказу МОН від 31 травня 2019 р. № 759), а також п.п. 6, 7 Порядку присудження ступеня доктора філософії, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Дисертація подана у вигляді кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, виконана авторкою особисто, містить наукові положення, які свідчать про особистий внесок здобувачки в науку та характеризуються єдністю змісту.

За результатами роботи над дисертацією авторкою опубліковано 5 статей, що входять до переліку наукових фахових видань України з юридичних наук; 1 стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базах даних Scopus; 1 стаття у міжнародному науковому виданні країн ЄС, а також у 7 тезах доповідей на наукових конференціях.

Робота пройшла перевірку на академічний плагіат. Оригінальність складає 91,53 %.

Наукова новизна одержаних результатів. Робота є комплексним науковим дослідженням особливостей цивільно-правового регулювання страхових відносин у сфері надання медичних послуг. В результаті проведеного дослідження розроблено і обґрунтовано низку теоретичних положень і висновків, які характеризуються новизною та виносяться на захист.

Цілком виправданим видаються висновки щодо перспектив впровадження обов'язкового державного медичного страхування. Воно може бути виправданим за ряду умов – стабільної економіки, відповідної організації системи охорони здоров'я, високого рівня ВВП, прозорості

правовідносин в сфері медичного обслуговування та від політичної волі керівництва країни.

Заслуговує також на увагу висновок щодо нормативно-правового регулювання у сфері медичного страхування, яке потребує ґрунтовного доопрацювання, щодо перспективи розвитку відносин в медичній сфері та запровадження національної моделі медичного страхування, яка на погляд автора є неминуча.

Надано авторське визначення поняття медичного страхування як виду особистого страхування, який передбачає обов'язок страховика щодо застрахованої особи в здійсненні страхових виплат (страхове забезпечення) у частковому або повному розмірі задля компенсації тих додаткових витрат, які викликані зверненням застрахованої особи до медичного закладу для отримання медичної послуги внаслідок настання страхового випадку.

Запропоновано виділяти такі основні функції медичного страхування, як ризикова, компенсаційна, функція перерозподілу соціального та національного доходу.

Обґрунтовано висновок, що механізм цивільно-правового регулювання страхових відносин у сфері надання медичних послуг – це система цивільно-правових засобів, способів і форм, за допомогою яких здійснюється взаємопов'язане регулювання тих чи інших сфер страхової діяльності, пов'язаних з наданням медичних послуг.

Узагальнюючи, дисертація відзначається високим рівнем аналізу, глибокою проробкою теми та значущістю дослідження в контексті сучасних викликів медичного та страхового секторів суспільного життя.

Авторка вдало впоралась із задачею вивчення різних аспектів цивільно-правового регулювання медичного страхування, що дозволяє вважати цю дисертацію важливим внеском у відповідну галузь правової науки

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Дисертаційне дослідження Василевської Н. С. має високий теоретичний рівень та практичне значення. Вказане свідчить, що зміст

дисертації в цілому розкриває тему дослідження, завдяки чому можна вважати роботу завершеним науковим дослідженням.

Разом із загальною позитивною оцінкою цього дослідження, слід звернути увагу на окремі протиріччя, спірні положення, які, на наш погляд, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час захисту:

- 1) при дослідженні питань особливих ознак медичної послуги в п. 1.2 «Співвідношення понять «медична послуга» та «медична допомога»» Розділу 1, авторка дає визначення медичній послугі та виділяє її ознаки. В той же час в сфері охорони здоров'я надається цілий спектр послуг пов'язаних з медичних обслуговуванням, цікавим було б провести порівняльну характеристику «медичної послуги» з іншими послугами сфери охорони здоров'я, та визначити їх місце в сфері медичного страхування;
- 2) при дослідженні договору ДМС в п. 2.2 «Цивільно-правова характеристика договору добровільного медичного страхування» Розділу 2, авторка зазначає, «правовідносини з добровільного медичного страхування мають особливий склад учасників», зокрема: страховики (страхові організації), страхувальники, застраховані. Щодо наступного учасника «заклади охорони здоров'я» для коректнішого визначення суб'єкту добровільного медичного страхування, авторка пропонує вживати формулювання «надавачі медичних послуг», а саме: «медичні заклади, які мають дозвіл на право надання медичної допомоги й послуг, науково-дослідницькі та медичні інститути, а також фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, які надають медичні послуги на підставі отриманих ліцензій згідно із чинним законодавством» (с.100). Робота виграла б, якщо дисертантка чіткіше визначила б права та обов'язки зазначених надавачів медичних послуг як суб'єктів страхування.

3) на наш погляд у роботі було б доречно приділити більше уваги дослідженню особливостей розрахунку базового тарифу та його правової обґрунтованості при страхуванні професійної відповідальності медичних працівників (Розділ 2 п.2.3. «Сутність та ознаки страхування професійної відповідальності медичних працівників»).

Проте зазначені зауваження не впливають на позитивну оцінку роботи, а їх існування викликане зацікавленістю темою проведеного дослідження.

Висновок щодо рецензованого дослідження.

Дисертаційне дослідження «Цивільно-правове регулювання страхових відносин у сфері надання медичних послуг» є самостійним, завершеним та оригінальним дослідженням та відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022р. № 44, зі змінами, внесеними згідно постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 р. № 341, а його авторка – Василевська Надія Станіславівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін
Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова

С. М. КЛЕЙМЕНОВА

ОСОБИСТИЙ ПІДПИС ПІДТВЕРДЖУЮ
Перший проректор ОНУ ім. І.І.Мечникова

Майя НІКОЛАЄВА

02 2024 р.

